

NASILJE NAD DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

HRABRI telefon
Mali zaslužuju veliku pažnju.

S A D R Ž A J

- 4 Rizik od nasilja
- 5 Odgoj
- 10 Znakovi nasilja
- 13 Kako pomoći djetetu
- 14 Prevencija nasilja nad djecom
- 16 Kome se obratiti
- 17 Važni kontakti
- 18 Zahvala

DJCEA S TEŠKOĆAMA
U RAZVOJU SU
VISOKO RIZIČNA
SKUPINA DA
POSTANU ŽRTVE
NASILJA

Nasilje je nažalost sveprisutno: ako bismo krenuli s brojkama, prilično bi se obeshrabrili jer je većina djece u nekom kontaktu s nasiljem – bilo da je fizički kažnjavano od strane roditelja, bilo da svjedoči nasilju u obitelji, sudionik je nasilju putem modernih tehnologija bilo kojeg oblika, žrtva je ili počinitelj nasilja među vršnjacima, izloženo je neprimjerenim seksualnim sadržajima odnosno doživljava seksualno zlostavljanje ili su mu zanemarene osnovne potrebe i prava. No, kada gledamo koja su djeca posebno rizična da budu žrtve bilo kojeg oblika nasilja, tu su djeca s teškoćama u razvoju uvijek izdvojena kao rizična skupina. Ovdje koristimo naziv djeca s teškoćama u razvoju (TUR) jer želimo govoriti o svoj djeci koja imaju neku ustanovljenu teškoću, poremećaj ili primjerice sindrom.

Djeca s TUR su djeca koja su za početak često drugačija od druge djece te su samim time u povećanom riziku da budu češće žrtva nasilja među vršnjacima. Posebno ako imaju teškoće u komunikaciji, imati će problema i s odnosima s vršnjacima, a povezanost s drugom djecom ih štiti od nasilja u školi.

BITI DOBAR RODITELJ DANAS
SE ČINI KAO ZNANSTVENO
FANTASTIČAN FILM

ODGOJ

Biti roditelj je izazovno, posebno u predškolsko i rano školsko doba, kada se nesamostalna i emocionalno nezrela djeca nalaze u fazi egocentrizma, a biti dobar roditelj danas se čini kao znanstveno fantastičan film – nemoguća misija! Toliko je „moranja“ oko roditelja; da zdravo prehranimo dijete, da budemo s djecom dovoljno vremena, da ih mazimo, grlimo, da im pjevamo, da ih uključimo u mnoge za razvoj važne vanškolske aktivnosti, da im čitamo, da se s djecom igramo, da ih pravilno odijevamo, ne pretoplo, ne preslabo, da ih uključimo u obiteljska zaduženja, da ih pustimo da se dosađuju, da im omogućimo sve, a ne previše... uz sve to nadodajmo još - što ako to dijete ima neku teškoću?

Što ako dijete ima teškoću u razvoju zbog koje ne može jesti, a mi „moramo“ dijete pravilno hraniti, zar ne? , što ako ga/ju smetaju određeni materijali, zvukovi, dodiri, pokreti zbog kojih plače cijelo vrijeme još otako se rodio/la (a mi, roditelji, ga ne možemo nositi, maziti, ljudjuškati jer od svega toga je još gorje); što ako ne spava noću već godinama (ne samo prvih par mjeseci na koje se roditelj „ajmo reći“ pripremio da neće spavati), što ako dijete ne razumije roditelja ili mu ne može reći / pokazati / objasniti što mu/joj treba.... Ovaj niz se može nastaviti na nekoliko stranica jer toliko je frustracija, izazova i snage potrebno roditelju djece s TUR da iznesu jedan dan. Svaki taj izazov može ujedno biti rizik da roditelj postupi nasilno prema djetu.

Fizičko kažnjavanje se javlja češće u odgoju djece s TUR kada roditelji imaju neprimjerena očekivanja od svojeg djeteta – npr. da bude miran/a, poslušan/a, pristojan/a, čist/a, dobro raspoložen/a itd., što je posebno teško za djecu koja imaju određene teškoće jer imaju potrebu za dodatnim kretanjem, imaju specifične komunikacijske ili emocionalne teškoće, teškoće učenja, pažnje i koncentracije, intelektualne teškoće itd. U tim situacijama roditelji posežu za udarcima po stražnjici, šamarima, štipanjem, povlačenjem kose,...a sa željom da zaustavi i kontrolira dijete i njegovo ponašanje.

Djeca s TUR, s druge strane, znaju biti previše zaštićena te primaju više brige i pažnje od roditelja i ostalih odraslih osoba, odnosno više nego njihova braća ili sestre. I preveliko zaštićivanje djece s teškoćama nije dobro, sprječava dijete da ostvari svoje potencijale u potpunosti, čini ga ovisnim o drugima i da se prepušta tuđoj pomoći u radnjama koje može i samo učiniti što nije dobro za njegovo samopouzdanje i sliku o sebi te ga čini frustriranim i bespomoćnim. Važno je da roditelji pomognu djetetu da ostvari svoje mogućnosti, a djeci s teškoćama često je potrebno više vremena i pokušaja da ostvare ono što su naumili. U ovom procesu važno je strpljenje i vjera roditelja te pomoći, ali onda kada ga dijete zatraži, uz lagano „guranje“ u njegovu/njenu sve veću samostalnost. Također, dobro je razgovarati s djetetom o njegovim sposobnostima, što ono može, a što ne.

Djetetove teškoće ne smiju biti tabu tema. Djeca sama razumiju i prepoznaju kada nešto mogu, a kada ne, međutim lako ih preuzme bespomoćnost i odustaju kada im je nešto teško. Roditelji mogu izraziti svoje osjećaje vezane uz djetetove (ne)mogućnosti, a time i dati priliku da djeca izraze svoje. Time omogućuju zdrav emocionalni razvoj i sigurnu privrženost roditelja i djeteta te stvaraju okružje u kojem se dijete slobodno izražava bez straha i srama pred roditeljem, koji ga prihvata takvim kakav je. Često iz takvog prihvatanja i kreće napredak.

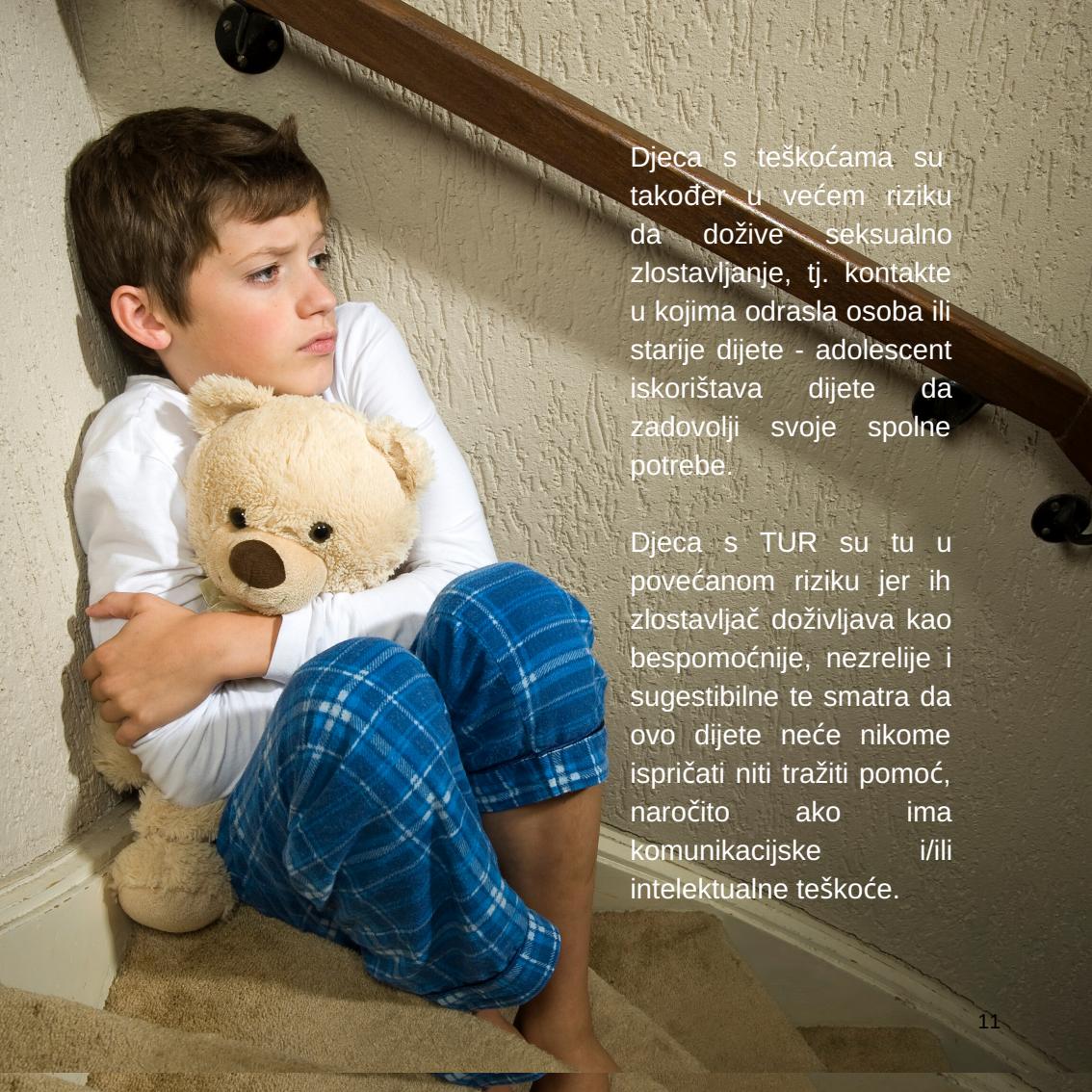

Ovdje ćemo navesti neke od znakova prepoznavanja da je dijete žrtva nekog od oblika nasilja. Neki znakovi su specifični za određeni oblik nasilja. Iako postoji problem da mnoga djeca s TUR nisu u mogućnosti reći nam što im se događa, općenito će djeca o nasilju teško progovarati. Roditelji i stručnjaci koji rade s djecom više će se oslanjati na neverbalne znakove koji ukazuju da se „nešto“ događa s djetetom te će onda polagano pokušati doći do odgovora o čemu se zapravo radi. Ponekad djeca ne žele reći svojim najbližima što im se događa jer osjećaju sram, krivnju i/ili ne žele opterećivati roditelje time pa im je lakše povjeriti se nekoj neutralnoj nepoznatoj, a podržavajućoj osobi, poput nastavnika/ce, susjedu/i, liječniku/ci i sl. Ukoliko dijete progovori o svojim iskustvima, važno je vjerovati djetetu, ne okrivljavati ga, umjesto riječi „zašto“ radije koristiti riječi „kako to“, reći djetetu da nam je drago da nam se povjerilo, i ne obećavati mu/joj ono što ne možemo ispuniti – niti da će se nasilje zaustaviti niti da nećete nikome reći to što vam je dijete povjerilo. Kasnije ćemo navesti kome se sve možete i trebate obratiti u slučaju da saznate da je dijete žrtva nasilja.

MOGUĆI ZNAKOVИ

- NEOBJAŠNIVJE MODRICE, OPEKOTINE, OGREBOTINE, PRIJELOMI, UGRIZI
- POVLAČENJE U SEBE, ZATVARANJE U KOMUNIKACIJI
- IZBJEGAVANJE (ODJEDNOM) ODREĐENIH LJUDI ILI SITUACIJA (NPR. ODLASKA ROĐAKU KOJEM JE DIJETE PRIJE ŽELJELO IĆI, ODLAZAK U ŠKOLU KOJI PRIJE NIJE BIO PROBLEM)
- PROBLEMI SA SPAVANJEM (ČEŠĆA BUĐENJA, RUŽNI SNOVI), TEŠKOĆE USNIVANJA
- PROBLEMI S HRANJENJEM
- REGRESIVNO PONAŠANJE (ENUREZA, ENKOPREZA, SISANJE PALCA I SL.)
- AGRESIVNO PONAŠANJE PREMA DRUGIMA ILI PREMA SEBI BIJEG OD KUĆE
- PAD ŠKOLSKIH OCJENA...

A young boy with short brown hair, wearing a white long-sleeved shirt and blue plaid pajama pants, sits alone on a carpeted staircase. He is holding a large, light-colored teddy bear against his chest. He has a somber expression, looking off to the side. The background shows a textured wall and a wooden handrail.

Djeca s teškoćama su također u većem riziku da dožive seksualno zlostavljanje, tj. kontakte u kojima odrasla osoba ili starije dijete - adolescent iskorištava dijete da zadovolji svoje spolne potrebe.

Djeca s TUR su tu u povećanom riziku jer ih zlostavljač doživljava kao bespomoćnije, nezrelije i sugestibilne te smatra da ovo dijete neće nikome ispričati niti tražiti pomoći, naročito ako ima komunikacijske i/ili intelektualne teškoće.

MOGUĆI ZNAKOVI

- GENITALNE INFKEKCIJE
- ČESTA MASTURBACIJA
- URINARNE INFKEKCIJE
- ČESTO TUŠIRANJE
- UPOTREBA „PROSTIH“ RIJEČI
- PROMISKUITET
- OZLJEDE INTIMNIH DIJELOVA TIJELA,
- PREKRIVANJE TIJELA ODJEĆOM - SKRIVANJE
- NEUOBIČAJEN INTERES ZA SVOJE I TUĐE GENITALIJE
- CRTEŽI S NAGLAŠENIM SEKSUALIZIRANIM DETALJIMA

NEKI OD ZNAKOVA
SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA
PREMA BROŠURI
**ZLOSTAVLJANJE DJETETA,
HRABRI TELEFON**

Uz gore navedeno, ukoliko dijete odjednom pojačano boravi uz moderne tehnologije ili ih odjednom potpuno izbjegava, možemo posumnjati na nasilje na internetu.

Ovo su samo neki od znakova te ukazuju roditelju ili odrasloj osobi da se s djetetom nešto događa te da kroz razgovor sa djetetom i/ili odgojiteljem, nastavnikom i drugima u njegovoj okolini (posebno ukoliko dijete ne može komunicirati) provjeri što se događa. Ukoliko roditelj i dalje ima zabrinutosti, važno je obratiti se stručnoj osobi.

Ukoliko ste prepoznali sebe u nekim od nasilnih ponašanja i želite zaustaviti nasilno se ponašati prema djetetu, važno je da se obratite stručnjaku mentalnog zdravlja da vam pomogne u tom procesu. I vama je potrebna podrška i savjeti kako i što umjesto nasilnih ponašanja. Važno je donijeti odluku i potražiti pomoć. Svako nasilje se može zaustaviti.

KAKO POMOĆI DJETETU

Za pomoć se možete obratiti Hrabrom telefonu na besplatan, anoniman i povjerljiv broj 0800-0800 ili Centru iLab na info@ilab.hr te na 091 592 0006 kako bi dogovorili susret sa stručnjakom mentalnog zdravlja.

U Centru iLab nude se i grupe podrške roditeljima djece s teškoćama kako bi omogućili sigurno mjesto za dijeljenje izazova u roditeljstvu.

Općenito je važno s djecom razgovarati o nasilju, o dobrom i lošem ponašanju prema drugima, o udaranju i ljudskim te dječjim pravima, o dobrim i lošim dodirima, o pravilu „donjeg rublja“ u prevenciji seksualnog zlostavljanja te o sigurnom korištenju interneta.

PREVENCIJA NASILJA NAD DJECOM

Za sve ove teme mogu se pronaći brošure u izdanju Hrabrog telefona koje prate svaku od tema i mogu poslužiti kao dobar alat za obrađivanje. Brošure se mogu zatražiti u uredu udruge na 01 9739 000 ili ih se može skinuti putem web stranice: <https://udruga.hrabritelefon.hr/o-nama/publikacije/> Posebno ističemo brošuru Što svako dijete treba znati da bi bilo sigurno?

Brat i sestra djeteta s teškoćama često su i sami žrtve nasilja i još češće zanemarivanja od strane roditelja. Njihove potrebe često ostaju postrani i neprepoznate. Oni, iako vide i prepoznaju potrebe svoga brata ili sestre s teškoćama, žele i sami ostvariti svoje potrebe, biti djeca, dobiti ljubav i pažnju!

Važno je uključiti ih u aktivnosti, razgovarati s njima, prepoznati ih, prepoznati njihove potrebe te dati im pažnje i topline.

Ukoliko vam se dijete povjerilo, važno je da ste tu za njega/nju. Razgovarajte, budite mu/joj podrška, veliko vam je povjerenje dano, no to ne znači da dobivene informacije smijete i trebate zadržati za sebe.

KOME SE OBRATITI

Svaku sumnju na nasilje nad djetetom važno je (a i vaša je zakonska obveza kao građanina Republike Hrvatske) prijaviti nadležnim službama – centru za socijalnu skrb i/ili policiji.

Dakle, obavještavaju se institucije o sumnji i nije potrebno imati dokaze i biti siguran da je dijete žrtva nekog od oblika nasilja, ali je važno dati sve informacije koje imate – kako ste saznali, što se događa, koliko često te dati podatke o žrtvi nasilja kako bi nadležne institucije mogle provjeriti prijavu. Nakon ove obavijesti nadležni centar za socijalnu skrb kontaktira obitelj.

U manje ozbiljnim slučajevima služba će pomoći obitelji da dobiju pomoć, usluge i savjete koje su im potrebne. U težim slučajevima centar može proslijediti kaznenu prijavu te sud donosi konačno rješenje. Sud može provesti određene mjere, npr. izdvojiti dijete iz obitelji, naložiti uključivanje obitelji u neki terapijski program ili podignuti kaznene optužbe protiv zlostavljača.

Ukoliko niste sigurni kako, ili ne želite sami, o sumnji na nasilje možete obavijestiti nadležne službe i putem Hrabrog telefona na besplatne, anonimne i povjerljive savjetodavne linije:

0800-0800 ukoliko ste odrasla osoba,

odnosno na broj 116 -111 ukoliko nasilje prijavljuje dijete.

Hrabri telefon možete kontaktirati i putem chata na
<https://hrabritelefon.hr> odnosno putem e-maila
savjet@hrabritelefon.hr, svakim radnim danom od 9h do 20h

Nasilje se može prijaviti policiji i putem red button-a na
<https://redbutton.mup.hr/>

Osoba od povjerenja je iznimno važna u procesu oporavka od nasilja. Budite i ostanite uz dijete kao emocionalna podrška u procesu oporavka od nasilja.

Zahvaljujemo

Autorici Hani Hrpka, prof. psihologije na pisanju ove brošure te Gradu Zagrebu na finansijskoj podršci da ova želja, potreba i ideja postanu stvarnost.

Ovaj je dokument izrađen uz finansijsku podršku Grada Zagreba. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Centra iLab i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Grada Zagreba.

HRABRI telefon
Mali zasluzuju veliku pažnju.

116 111
HRABRI TELEFON ZA DJECU

0800 0800
HRABRI TELEFON ZA MAME I TATE

CHAT [HTTPS://HRABRITELEFON.HR/](https://HRABRITELEFON.HR/)
E-MAIL SAVJET@HRABRITELEFON.HR

